

PRZEBITY (33) *part praet pass pf*

przebity (28), **przebit** (5).

e jasne.

sg m N przebity (17), przebit (3); *~(attrib)* przebity (3); *~(praed)* przebity (6), przebit (3); przebity *KuczBKat*, *StrykKron* (2), *Phil*, *LatHar*; przebit *BielKron* (2); przebity : przebit *Leop* (1:1). ◇ [*G* przebit(e)go. ◇ *A* przebit(e)go.] ◇ *f N* przebita (2). ◇ *n N* (*praed*) przebito (2) *OpecŻyw*, *BibRadz*, przebit(e) (1) *SkarŻyw*. ◇ [*G* przebitégo.] ◇ *pl N m pers* przebici (1). *subst* przebit(e) (4). ◇ *G* przebitych (1). ◇ *A subst* przebité (2).

Składnia dopełnienia sprawcy: przebit(y) od kogo (5).

Sł stp s.v. przebić, Cn s.v. przekłoty, Linde brak.

1. *Przekłuty ostrym narzędziem, przeszyty na wskroś; confixus Vulg, Calep; transfixus Mącz, Calep; traiectus Mącz, Cn; perforatus HistAl; confossus, transfossus Mącz; pertusus Calep; perfixus Cn* (31) : ktore [*ślupy Herkulesowe*] widząc Alexander kazał ie przewiercić dofwiaczając iefliby były dęte/ á gdy były przebite/ widział ie Alexander być dęte *HistAl* Iv; *Octo confossus vulneribus*. Wołmiore przebity. *Mącz* 132c; *traiecta praecordia*, *Przebite wnętrzości około fercá*. *Mącz* 163b, 132c, d, 163b; *Pertusus – Przebyti, przewiercziani*. *Calep* 793b, 238b, 1079b; *LatHar* 320 *marg*; *SkarKaz* 209b.

przebity czym (6): *Widziś ninijé ręce moje bytz przez boleści/ alé iutro vżrzyś ie na krzyżu rozciągnioné/ ij gwoźdzmi tépymi przebité*. *OpecŻyw* [79]v, [79]v, 146; *Pátrzayże iáko lie świeci on święty bok iego okrutną włócznią przebity/ s ktorego płynie krew y wodá ná odkupienie twoie*. *RejPos* [105]v; *SkarŻyw* 397; *SkarKaz* 209b.

W połączeniach szeregowych (2): *OpecŻyw* 146; *Transfixus, Przekłoty Przebity/ Przebodzony*. *Mącz* 127a.

Szereg: »przekłoty a przebity« (1): *Widziś nogi moje ij bok mój prawy bytz bez boleści/ iutro vżrzyś bok drzewce^m rycerłkim przekłoty/ a nogi gwoźdzmi przebité*. *OpecŻyw* [79]v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

W przen (1) : *Tamo milá paⁿno twé ferce było przekłoto/ cirmim vkoronowano/ fromotnie na ijgráno/ gwoźdzmi przebito/ tamo było żolci ij otztu napáwáno/ ij rozmaicie vdęcżono*. *OpecŻyw* 146.

Przen [czym] (1) : *Náoftátek chciałbym widzieć on grob w ktorym leżą one członki/ w ktorych żył Pan Chryftus [tj. ciało św. Piotra]/ [...] ktore były Duchem zwiázáne/ boiáźnią BOżą przebite/ máiac ná łobie rány álbo znáki ran Pána CHryftułowych*. *ReszList* 182.

a. Raniony lub zabity bronią sieczną (12) : *mieć [.] rycerłtwá mego przeydzie przez boki twoie/ á przebity pádniesz miedzy ránnemi ludu Iłráłłkiego* *Leop Iudith* 6/4; [*ZapWpolActAdv* 1548 204/201, 201v].

przebit(y) czym (10): *Ale zeby [.] poznał Achior ze [.] nás zdrádza/ poiedzmy ná ty gory: A gdy poymáni będą moczárze ich/ tedy welpółek łfnimi mieczem przebith będzie* *Leop Iudith* 5/28; *iefliby fię bydlę gory dothknęło/ będzie vkámionowano/ ábo poćiłkiem przebito*. *BibRadz Hebr* 12/20; *A gdy [Mateusz św.] pánnę iedną Ephijenią Pánu Bogu ku czci krztem świętym oświęcił ze dwiemá*

fty pánien/ przebit od ługi krolewskiego rohátyną przed ołtarzem. *BielKron* 144, 202v; ktorego [Absalona] P.Bog dla złości iego fkaral/ gdy był trzemi ołzcżepy przebity. *KuczbKat* 310; *StryjKron* 310, 477; Tento Krol Rodrus/ [...] wżedł do nieprzyiacielkiego obozu/ tám od Zołnirzow/ zá wczynienim zwády vmyłney/ mieczem iest przebity. *Phil* B4v; *LatHar* 275; *RybGęśli* C4v.

Wyrażenie: »na wylot przebity« (1): tám Swántoław łam gdy łzyki nápráwował włocznią od iednego Litwiná ná wylot przebity łpadł z koniá *StryjKron* 477.

α. *W funkcji rzeczownika* (1) : Skuymy tálérze ná talery/ łkuymy/ A zołnierzowi pieniądze gotuymy: [...] Daymy: á naprzód daymy: łami łiebie Ku gwałtownieyłzýy chowaymy potrzebie: Tarczý/ niź pierł/ piérwý náłtawiáią/ Pozno pukłérzá przebići máciáią. *KochPieś* 38.

2. *Powstały w wyniku przebicia, przekłucia* (2) : [A tak gdysz V.M. okiem swoym forty the kwoli Zydom przebithe, obeyrzecz raczył, wczilkv Zydowskiego, ktorým krzescziany trapią, tesz W.M. wiadomocz miecz raczy *ZapWpolActCon* 1549 14/43.]

Wyrażenia: »przebita dziurka« (1): A między włzkámi wełrzodku [wagi]/ ma być przebita dziurká dla záwiefzenia Bleyczyká *Strum* B4v.

»rana przebita« (1): *SienLek* 145v *cf Szereg*.

Szereg: »sieczoney albo przebity« (1): A więc ielłiby kość łye złamáłá/ ma iey dobyć ten ktorzyby dobrze wmiáł: á ielłiby byłá ráná łieczona álbo przebita/ tedy ogoliwłzy iáko iuź rzeczono/ zámoczyć chułtę álbo páczęłi w fiołkowym oleiu/ y nátkác ránę *SienLek* 145v.

3. [*Przeciśnięty, precedzony* [przez co]: wezmiź k temu biáłego imbieru tartego przez gęłtą chułtę przebite^go takież glinki tartey rowne częłczy/ zmięłzay/ [...] a bielmo połipuy. *SprLek* A3; Sádlá wieprzowego wychędożoného [...] / á przez rzelzoto álbo łito przebitého dwa funty *UrzędowHerb* 400a (*Linde*).

Synonimy: **1.** *przebodziony, przekłoty, przekowany, przepchniony, przewiercony; 2. przerzezany; 3. precedzony.*

Cf **NIEPRZEBITY, PRZEBIĆ**